

Od autora

W książce tej próbuję ukazać istotę ewolucji Unii Europejskiej po upadku muru berlińskiego w 1989 r. Przede wszystkim usiłuję wyjaśnić, jak akces nowych członków z Europy Wschodniej zmienił charakter UE. Przez wiele lat specjaliści zastanawiali się, jak proces integracji europejskiej przyczynił się do budowania nowego typu państwa. Staram się też pokazać, że rozszerzona Unia nie przypomina superpaństwa, ale posiada wiele cech imperium średniowiecznego. Książka stanowi zatem próbę przedstawienia genezy, kształtu i konsekwencji powstania tego imperium.

Unia Europejska stoi dziś na rozdrożu. Spowodowane jest to nie tylko jej rozszerzeniem na Wschód, ale także fiaskiem konstytucji europejskiej. Wcześniej dominowało przekonanie, że konstytucja jest aktem przełomowym w procesie budowania europejskiego państwa. Dzisiaj możemy powiedzieć: „europejskie państwo nie żyje, niech żyje europejskie imperium!”. Unia staje się czymś w rodzaju neośredniowiecznego cesarstwa z policentrycznym systemem rządów, podzieloną suwerennością, nieostrymi granicami, wieloma zazębiającymi się jurysdykcjami, wyrazistą różnorodnością kulturową i gospodarczą. Pojawia się więc pytanie: co dalej? Staram się na nie odpowiedzieć w mojej książce.

Publikacja ta zachęca też do nowego sposobu myślenia o UE i procesie integracji europejskiej. Pokazuję w niej pojednanie i połączenie obydwu części Europy po zakończeniu zimnej wojny. Prezentuję system zarządzania gospodarką i model demokracji, które odpowiedzą na narastającą potrzebę modernizacji i wyzwania stwarzane przez globalizację. Przedstawiam również propozycje rozwiązań mogących wspierać pokojowe przemiany w Europie, a także poza nią.

Z moich rozważań wynika, że główny nurt myśli związanej z integracją europejską opiera się na błędnych przesłankach. Proponuję więc zastosowanie bardziej efektywnych i wiarygodnych metod rządów w Europie niż te, które byłyby konsekwencją przyjęcia konstytucji europejskiej, utworzenia wspólnej armii czy wprowadzenia jednolitego, europejskiego modelu polityki społecznej.

W pracy tej zajmuję się wieloma tematami – od polityki i ekonomii aż po sprawy międzynarodowe i bezpieczeństwo. Publikacja zawiera wiele

Od autora

rozważań teoretycznych i prezentuje ciekawe wyniki badań empirycznych. Czytelnik znajdzie w niej analizę sytuacji zarówno we wschodniej, jak i zachodniej Europie. Staram się też omawiać problemy Unii Europejskiej w sposób możliwie niekonwencjonalny i nowatorski.

Książka została napisana w języku angielskim. Jestem niezmiernie wdzięczny Annie i Jackowi Maziarskim za tłumaczenie, a Agnieszce Guryń za redakcję. Ich praca nie była łatwa, bo publikacja zawiera wiele pojęć technicznych, które nie mają polskiego odpowiednika. Już główny termin *neo-medieval empire* jest trudny do przetłumaczenia ze względu na złożoność zawartych w nim treści. Moje imperium neośredniowieczne jest tak na prawdę bliższe wizji postmodernistycznej niż jakiegokolwiek rzeczywistości historycznej. Terminy używane w studiach europejskich, takie jak: *the policy of conditionality*, *concentric circles*, *variable geometry*, *network governance* czy *opt-outs*, nie brzmią dobrze w polskim tłumaczeniu. Proszę więc polskiego czytelnika o tolerancję, cierpliwość i odrobinę wyobraźni.

Jest rzeczą oczywistą, że nie zdołałbym napisać tej książki bez pomocy i zachęty moich studentów oraz współpracowników. Wyrazy wdzięczności należą się przede wszystkim tym, którzy wnikliwie czytali pierwsze, szkicowe ujęcia poszczególnych rozdziałów i udzielili mi swych cennych rad. Są to przede wszystkim: Timothy Garton Ash, Walter Mattli i Adam Roberts z Oksfordu, Grzegorz Ekiert i Charles S. Maier z Harvardu, Wojciech Sadurski i Helen Wallace z Florencji, Christopher Hill z Cambridge, Andre Sapir z Brukseli, Gwendolyn Sasse z Londynu, Alexander J. Motyl z Rutgers i Jan-Werner Müller z Princeton. Dziękuję także za pomoc i życzliwość trzem anonimowym recenzentom książki. Wiele inspirujących uwag zawdzięczam moim studentom z Uniwersytetu w Oksfordzie i Europejskiego Instytutu Uniwersyteckiego we Florencji. Dziękuję Larsowi Hoffmannowi i Annie Sobczak za zebranie ogromnej ilości informacji empirycznych i bibliograficznych, a także Norze Fisher i Stefanowi Szwedowi za wyświadczoną mi pomoc. Redaktor angielskiej wersji Dominic Byatt z Oxford University Press sterował pracą nad tym tekstem z podziwu godnym taktem i starannością. Na słowa szczególnej wdzięczności zasługuje Ania Krok-Paszkowska za pomoc w formułowaniu niektórych argumentów i też w ostatecznej redakcji książki. Dziękuję też profesorowi Romanowi Kuźniarowi za wieloletnią współpracę naukową i za gotowość wydania tej publikacji przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych.

Oksford, 1 czerwca 2006 r.

Jan Zielonka jest profesorem polityki europejskiej na Uniwersytecie w Oksfordzie.